

Motion till riksdagen 2005/06:So330

av **Ingrid Burman m.fl. (v)**

Patientens ställning inom hälso- och sjukvården

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att samla lagstiftningen rörande patienträttigheter till en lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en översyn av tillämpning och utformning av lagen om "second opinion".
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att överväga införande av informationsplikt för läkare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa schizofreni som en sjukdom vid vilken lagen om "second opinion" skall kunna tillämpas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att analysera tillämpning och gällande lagar som reglerar patienträttigheter ur ett könsperspektiv.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utformning av evidensbaserad patientutbildning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en översyn av patientföreträdarrollen, bl.a. i patientnämnder.

Inledning

Ett av de områden som behöver utvecklas inom hälso- och sjukvården är patientens möjligheter och rätt till inflytande över sin vård och behandling. I takt med en alltmer specialiserad och komplex vård ökar behovet av information och tid för ställningstagande. Sverige är i dag det enda nordiska land som saknar en särskild lag som reglerar patienternas rättighet. I stället har man valt att göra förstärkningar på olika ställen i befintlig lagstiftning, framför allt i hälso- och sjukvårdslagen.

Fel! Okänt namn på

Sett i ett internationellt perspektiv, utanför de nordiska länderna, är det dock ovanligt med juridiska rättigheter som patienten kan utkräva av hälso- och sjukvården.

Enligt Socialstyrelsens rapport "Patientens ställning 2001–2003" som uppdaterats 2004 är kunskapen hos vårdgivare och patienter om lagstiftningen som rör patientens ställning dålig. Det gäller kännedom om lagstiftningen, tolkning och tillämpning. En orsak till detta hänförs till att patienträttigheterna är spridda på flera lagar och som gör det svårt att få ett helhetsgrepp.

Vänsterpartiet menar att mot bakgrund av de rapporter som Socialstyrelsen förelagt och som visar att lagstiftningen om patientens ställning är svår att tillämpa finns det skäl att sammanställa nuvarande lagstiftning till en produkt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Rätten till förnyad medicinsk bedömning

I slutet av 90-talet infördes rätten för patienter inom hälso- och sjukvården att få en förnyad medicinsk bedömning. Enligt hälso- och sjukvårdslagen anges att landstingen ska erbjuda följande:

... ge en patient med livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada möjlighet att inom eller utom det egna landstinget få en förnyad medicinsk bedömning i det fall vetenskap och beprövad erfarenhet inte ger entydig vägledning och det medicinska ställningstagandet kan innebära risker för patienten eller har stor betydelse för dennas framtida livskvalitet. Patienten skall erbjudas den behandling den förnyade bedömningen kan föranleda.

Detta är en mycket bra lag som, enligt patientföreträdare i Socialstyrelsens rapport, emellertid inte erbjuds patienterna i så många fall som det vore befogat. Det finns även en uppfattning om att lagstiftningen är otydlig, speciellt begreppet "särskilt allvarlig sjukdom". Kunskapen om rätten till förnyad medicinsk bedömning är låg. Sedan lagen infördes har den sällan praktiserats. Information saknas, bl.a. på andra språk än svenska. Det finns också behov av fler informationskanaler. I dag är den vanligaste kanalen via Internet – en form som vi vet att alla inte har tillgång till. Vänsterpartiet anser att det är dags att se över lagstiftningen och tillämpningen av rätten till förnyad medicinsk bedömning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I översynen av lagstiftningen om rätten till förnyad medicinsk bedömning bör man också överväga att införa informationsplikt för ansvarig läkare att upplysa patienten om rätten till en förnyad medicinsk bedömning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En sjukdomsgrupp som lyser med sin frånvaro i möjligheten till förnyad medicinsk bedömning är schizofreni. Det är en allvarlig brist då just schizofreni ofta är förenat med livslångt lidande, kan vara dödlig samt är föremål för stora variationer vad gäller behandling.

Fel! Okänt namn på

Därutöver är den sjukdomsdrabbade särskilt utsatt genom sin sjukdom, vilken kan yttra sig i svårigheter att hävda och tillvarata sina rättigheter. Därför anser Vänsterpartiet att vid en översyn av rätten till förnyad medicinsk bedömning bör det övervägas att schizofreni ska omfattas av denna rättighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Genusperspektiv på patienträttigheterna

Vi vet genom bl.a. Socialstyrelsens genusanalys av hälso- och sjukvården att kvinnor inte får samma vård och behandling som män trots likartade medicinska faktorer. I ett flertal fall missgynnar detta kvinnorna. Det finns all anledning att tro att motsvarande struktur återfinns när det gäller tillämpningen och utformningen av patienträttigheterna. Vi menar därför att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att analysera tillämpning och tolkning av patienträttighetslagstiftningen ur ett genusperspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kunskap är makt

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen lyft fram frågan om patientutbildning i våra stora folksjukdomar. Det är relativt vanligt att en nyinsjuknad diabetiker i dag ges möjlighet att få utbildning om vad sjukdomen innebär och hur komplikationer kan förebyggas. Men det är dock ingen regel och för många diagnosgrupper är detta inte en självklarhet. Vid tidigare motioner till riksdagen har Vänsterpartiets krav om att Socialstyrelsen ska utforma riktlinjer för patientutbildning hänvisats till de behandlingsriktlinjer som Socialstyrelsen utarbetar. Det är möjligt att patientutbildning ingår i dessa riktlinjer men vårt krav är att Socialstyrelsen ges i uppdrag att utforma evidensbaserade program för patientutbildning explicit för våra stora folksjukdomar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Patientnämnd och patientföreträdare

Det är av vikt att man som patient ges möjlighet att ta kontakt med en utomstående instans med klagomål, frågor och stöd. I dag finns den möjligheten genom patientnämnder och andra lokala variationer med ombudsmän av olika slag. Patientnämnderna fyller en viktig funktion och fungerar bra på de allra flesta ställen.

Men det finns patienter som uppfattar att patientnämnden inte är helt oberoende genom sin landstings- och kommuntillhörighet. Det finns därför skäl att se över behovet och funktionen av patientföreträdare vid en översyn av

Fel! Okänt namn på

patienträttigheterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 27 september 2005

Ingrid Burman (v)

Ulla Hoffmann (v)

Elina Linna (v)

Kalle Larsson (v)

Gunilla Wahlén (v)